

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Název školy: Střední odborná škola stavební Karlovy Vary

Sabinovo náměstí 16, 360 09 Karlovy Vary

Autor: Hana Turoňová

Název materiálu: VY_32_INOVACE_18_ŘÍZENÍ LÁTKOVÉ_P1-2

Číslo projektu: CZ 1.07/1.5.00/34.1077

Tematická oblast : Základy přírodních věd

Datum tvorby: 14.8.2013   **Datum ověření:** 18.10.2013

Klíčové slovo: hormony, neurohormony, tkáňové hormony, endokrinní žlázy.

Anotace: Prezentace je určena pro žáky 1-2. ročníku nástavbového studia oboru Podnikání. Slouží jako pomůcka k výkladu. Žáci se seznámí s hormonální soustavou, jejímž úkolem je řízení tělesných funkcí.

ZÁKLADY PŘÍRODNÍCH VĚD

Řízení látkové

Řízení látkové (hormonální)

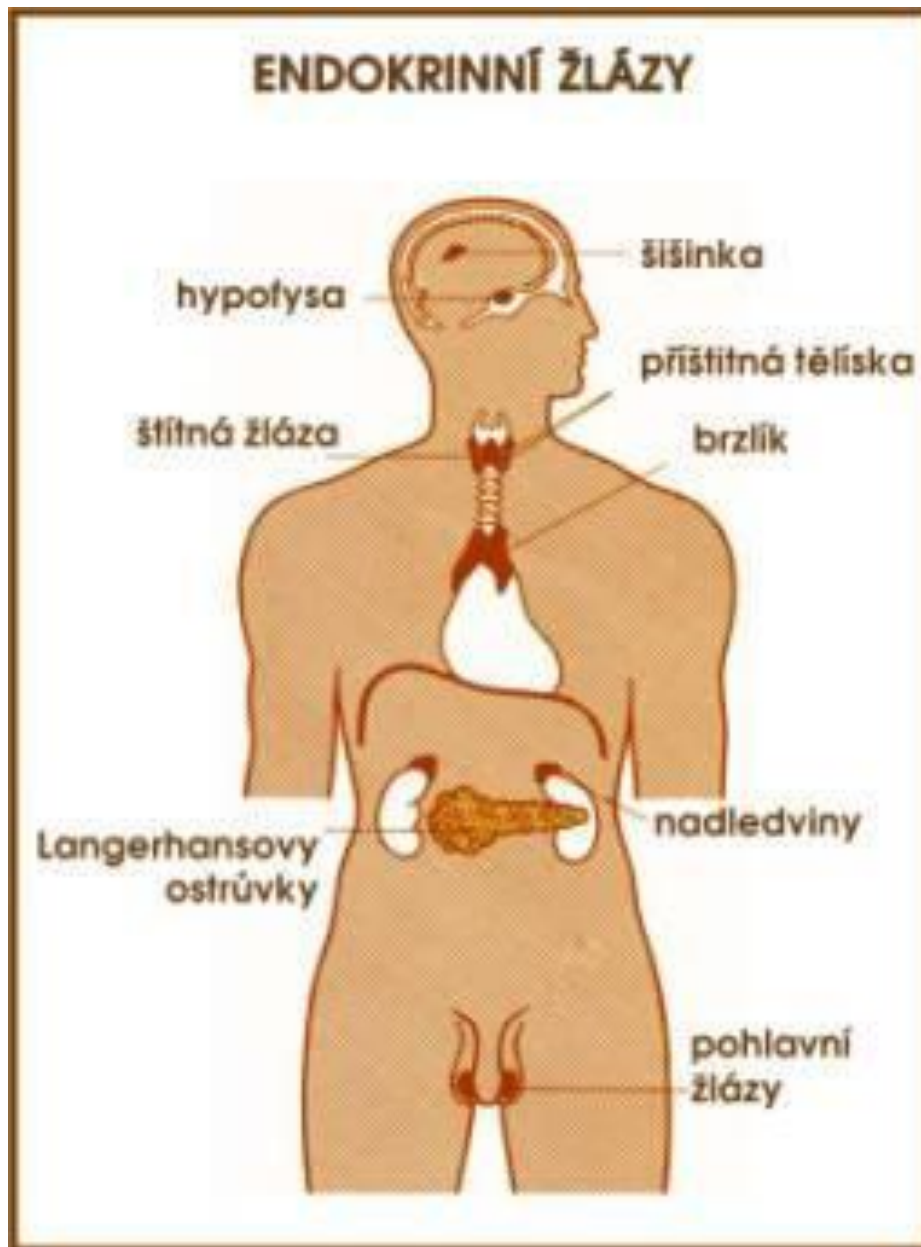
-uskutečňují ho chemické látky:

-hormony - vylučovány do krve **žlázami s vnitřní sekrecí (endokrinními žlázami)**

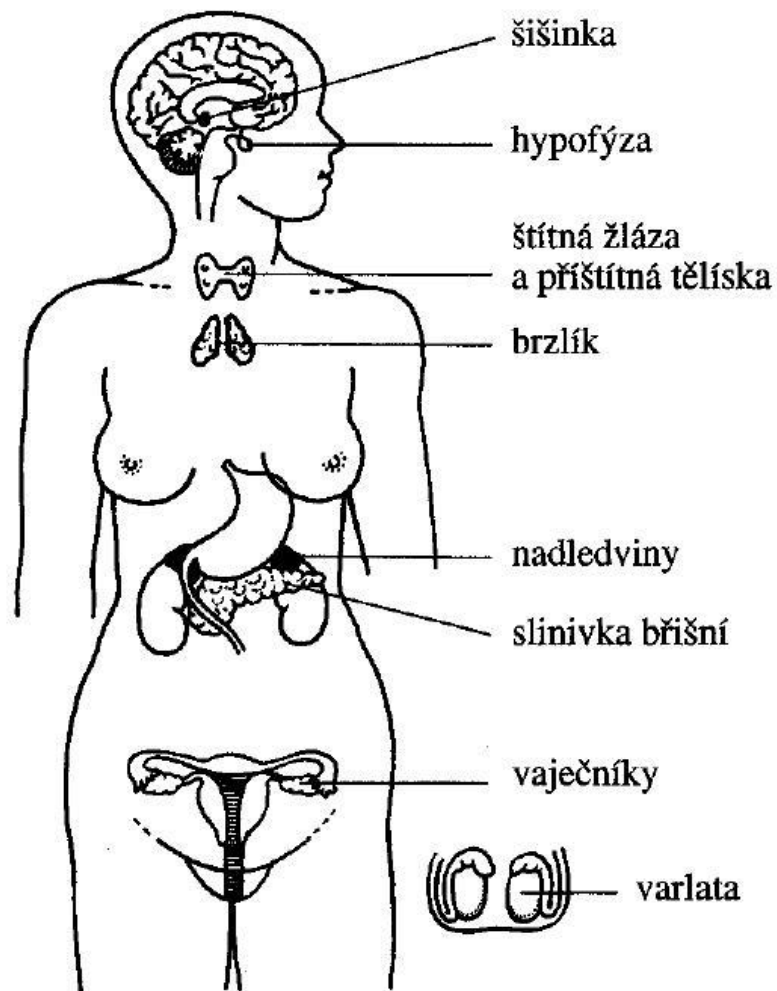
-neurohormony - produkovány neurosekrečními buňkami

-tkáňové hormony - vylučovány z tkání sloužících prvotně jiným účelům

Řízení látkové (hormonální)

Řízení látkové (hormonální)

Poloha žláz s vnitřní sekrecí v těle

Řízení látkové (hormonální)

-hierarchický systém uspořádání

komplex hypotalamohypofyzární

-nejvýznamnější postavení

-nejvyšší postavení mají **neurosekreční buňky**
spodiny mezimozku (*hypotalamu*)

-**podvěsek mozkový** = *hypofýza*

-**přední lalok hypofýzy** = *adenohypofýza*

-**zadní lalok hypofýzy** = *neurohypofýza*

Řízení látkové (hormonální)

adenohypofyzární hormony

1. růstový hormon – somatotropní STH

- ovlivňuje metabolismus bílkovin, tuků, sacharidů a minerálních látek
- uplatnění v dětství a dospívání
- hyperfunkce → obří růst
- hypofunkce → trpasličí růst
- zvýšená funkce v dospělosti → akromegálie

Řízení látkové (hormonální)

adenohypofyzární hormony

2. hormony řídící činnost jiných endokrinních žláz:

- adrenokortikotropní hormon ACTH** - ovlivňuje činnost nadledvinek
- tyreotropní hormon TSH** - ovlivňuje činnost štítné žlázy
- gonadotropní hormony** - ovlivňují růst a činnost ženských a mužských pohlavních žláz (folikulostimulující hormon FSH, luteinizační hormon LH)
- luteotropní hormon LTH (prolaktin)** - řídí činnost mléčné žlázy, ovlivňuje rodičovské chování

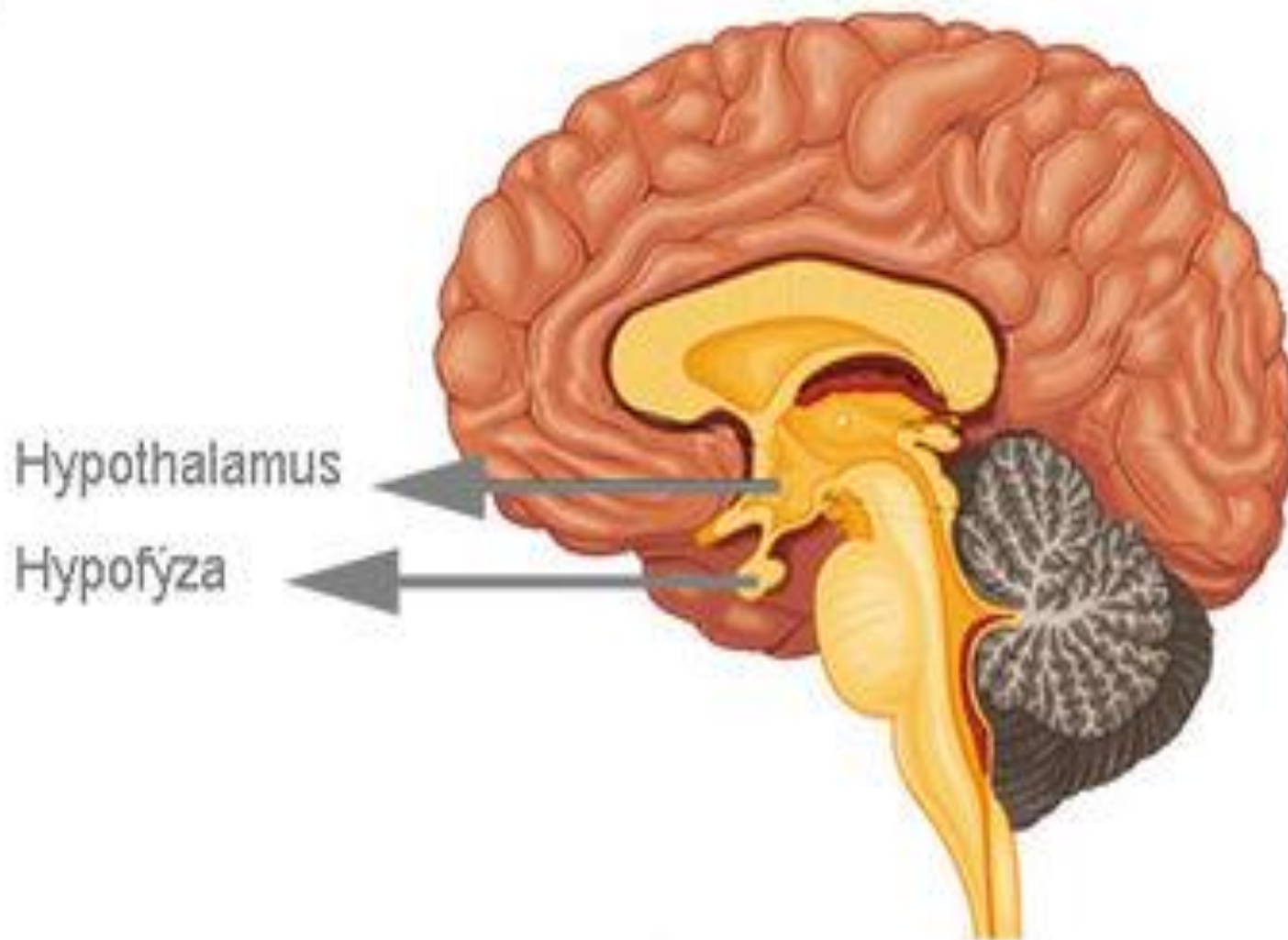

Řízení látkové (hormonální)

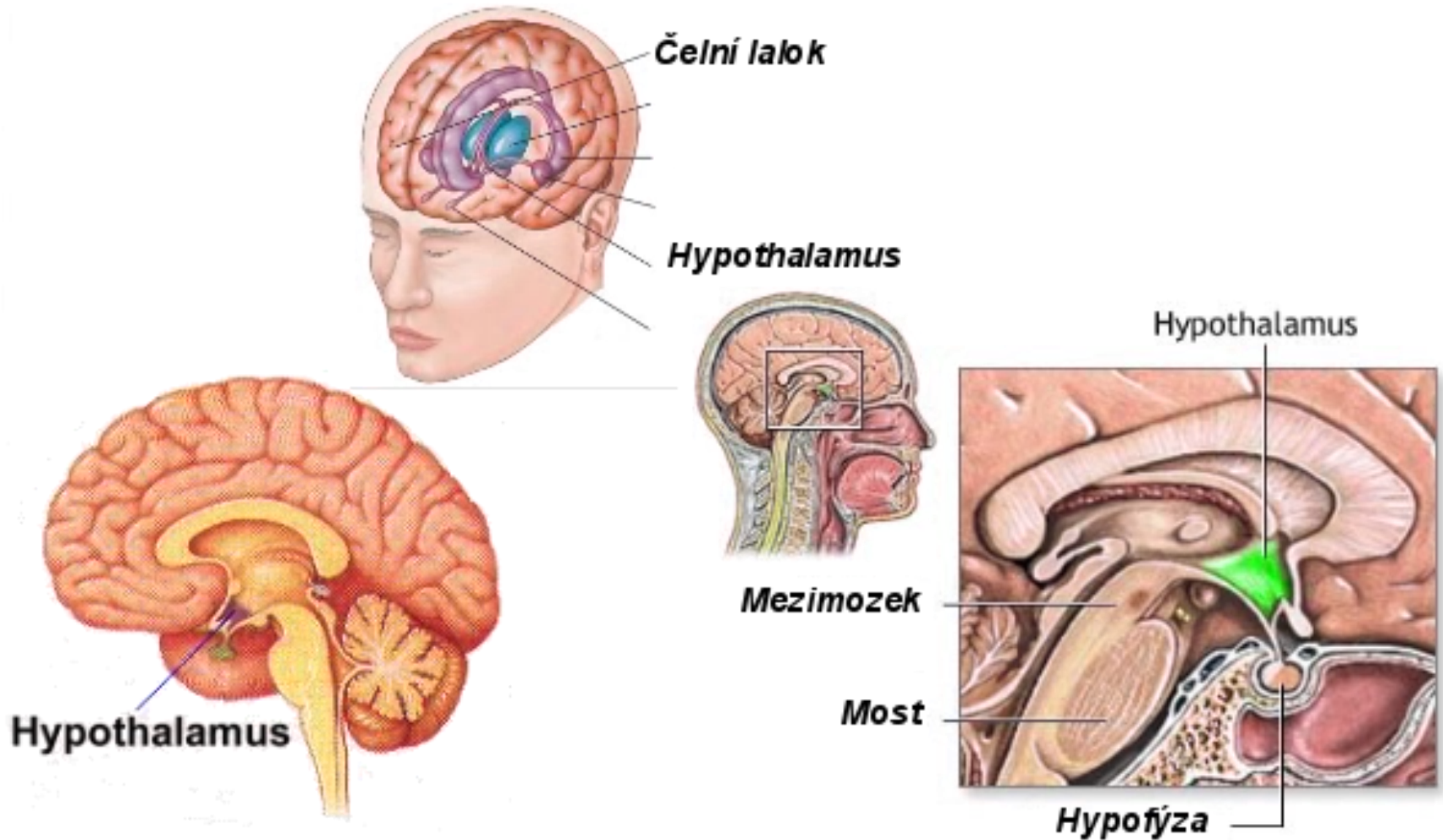
neurohypofyzární hormony

- antidiuretický hormon ADH** - ovlivňuje propustnost ledvinových kanálků pro vodu a její zpětné vstřebávání do krve
- oxytocin** – vyvolává stahy hladkého svalstva dělohy při porodu a stahy hl. svalstva ve vývodech mléčné žlázy při sání kojence

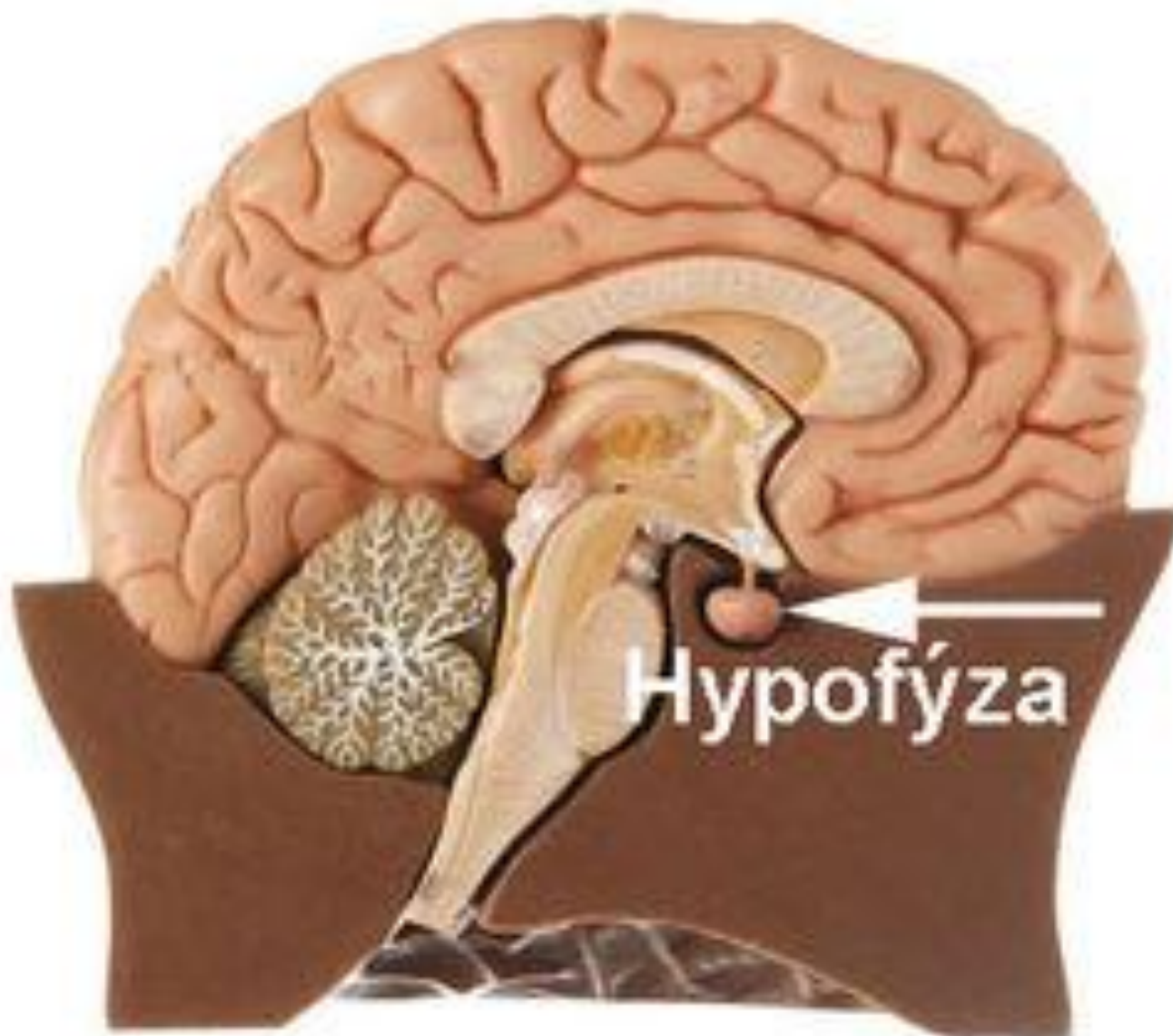
Řízení látkové (hormonální)

Řízení látkové (hormonální)

Řízení látkové (hormonální)

Řízení látkové (hormonální)

endokrinní žlázy

šišinka (*epiphysis cerebri*)

-tělísko připojené ke stropu komory mezimozku

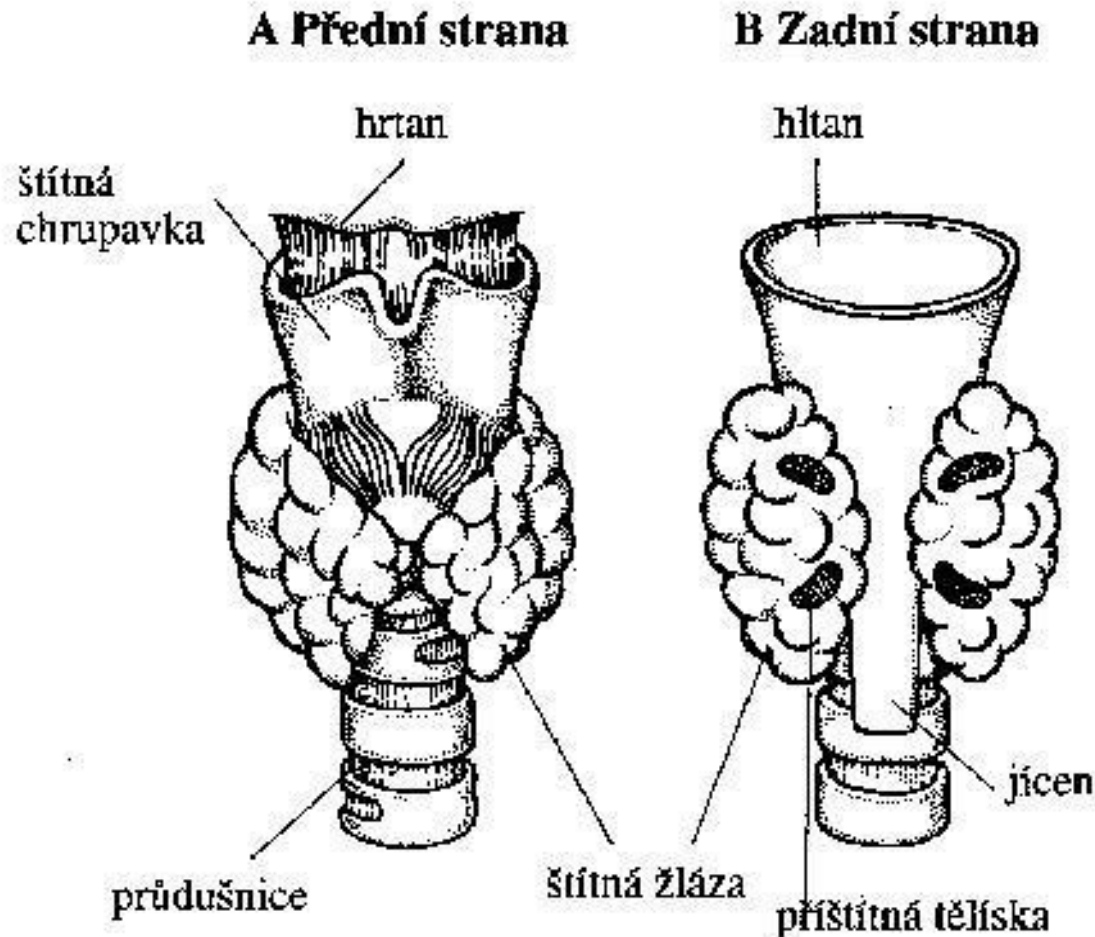
-**melatonin** (brzdí pohlavní činnost, vnitřní hodiny)

štítná žláza (*glandula thyreoidea*)

-**tyroxin** (ovlivňuje oxidační procesy v buňkách)

-**kalcitonin** (snižuje hladinu vápníku a fosforu v krvi)

Řízení látkové (hormonální)

Štítná žláza: A pohled z přední strany, B pohled ze zadní strany, kde jsou uložena příštítná tělíska

Řízení látkové (hormonální)

příštitná tělíska (*glandulae parathyreoideae*)

-na zadní straně štítné žlázy

-**parathormon** (podněcuje uvolňování vápníku a fosforu z kostí)

Langerhansovy ostrůvky

-shluky buněk v hmotě slinivky břišní

-**inzulín** (snižuje hladinu glukózy v krvi)

-**glukagon** (opačný účinek než inzulín)

Řízení látkové (hormonální)

nadledviny (*glandulae suprarenales*)

- párové orgány, na horním pólu ledvin
- korová a dřeňová vrstva

-kůra nadledvin produkuje:

glukokortikoidy - kortizol (účast při řízení přeměny všech živin, zvyšování pohotovosti organismu přizátěžových situacích)

mineralokortikoidy – aldosteron (hospodaří se sodíkem a draslíkem v ledvinách)

Řízení látkové (hormonální)

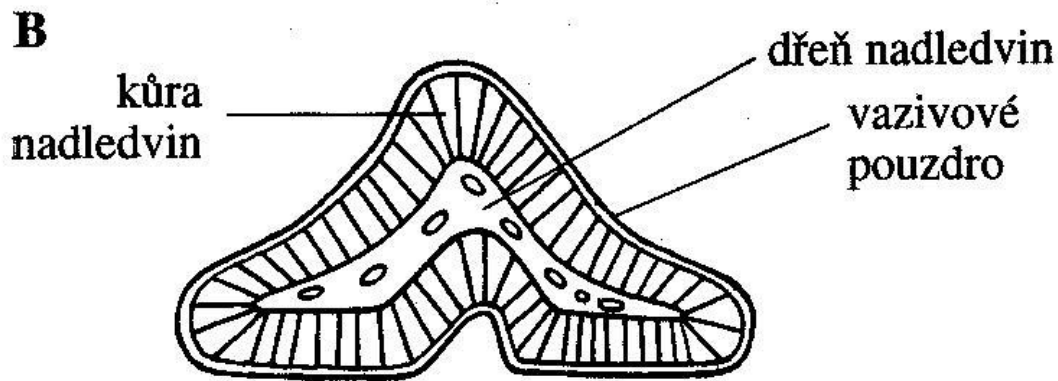
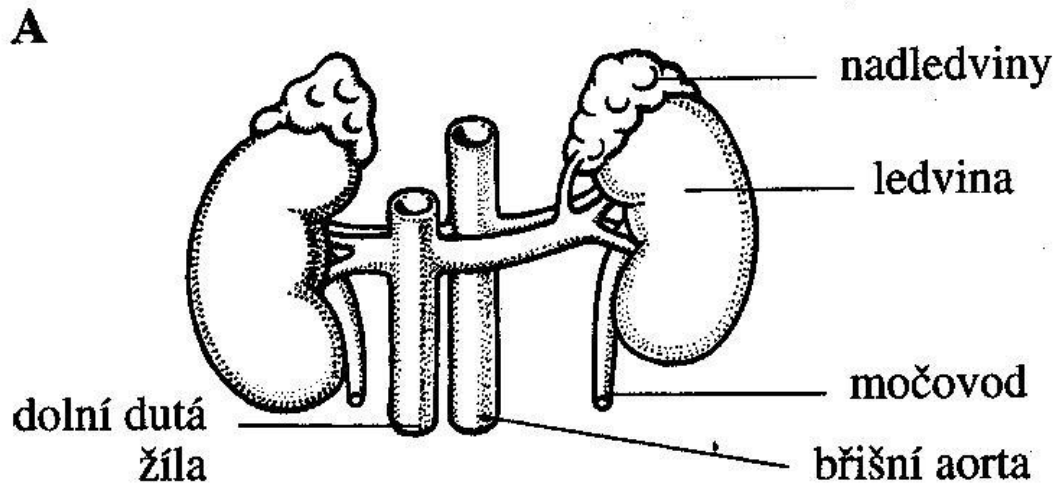
-dřeň nadledvin produkuje:

adrenalin (rozšíření svalových cév, podpora srdeční činnosti, zlepšení ventilace plic)

noradrenalin (zúžení cév, zvýšení krevního tlaku)

-oba hormony zvyšují obsah glukózy v krvi, uplatnění při zátěžových stavech – hlad, strach, infekce, zvyšují pohotovost a metabolismus

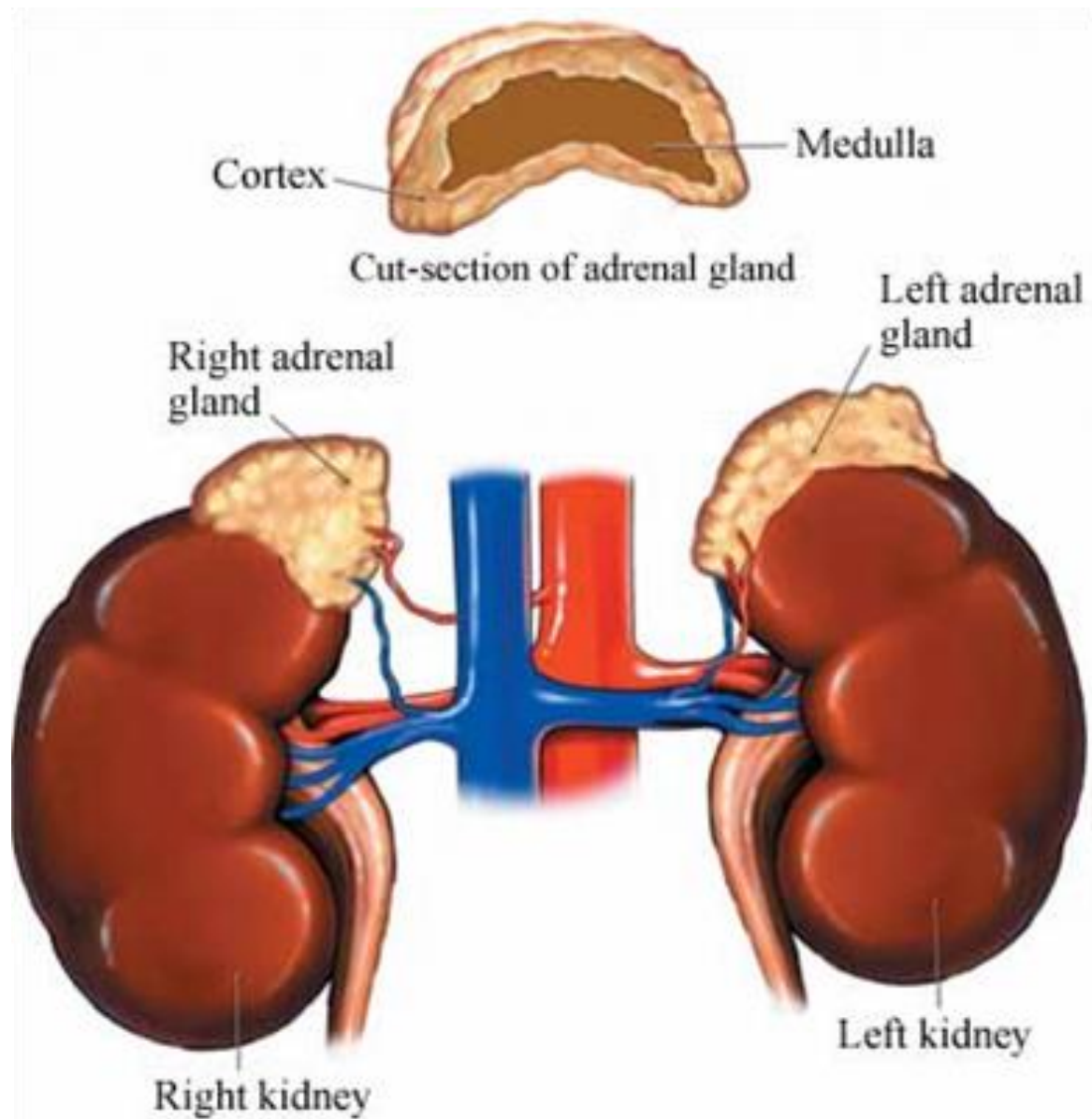
Řízení látkové (hormonální)

Nadledviny. A Poloha nadledvin při horní části ledvin. **B** Řez nadledvinou

---

Řízení látkové (hormonální)

Řízení látkové (*hormonální*)

varlata (*testes*)

-**testosteron** (ovlivňuje růst a vývoj pohlavních orgánů, vznik sekundárních pohlavních znaků, anabolický účinek)

vaječníky (*ovaria*)

-**estrogeny (estradiol)**

-**gestageny (progesteron)**

-ženské pohlavní hormony řídí menstruační cyklus, vývoj sekundárních pohlavních znaků, působí na děložní sliznici, na buňky mléčných žláz

Řízení látkové (hormonální)

tkáňové hormony

- produkovány tkáněmi trávicí soustavy a ledvin
- gastrin, sekretin, pankreozymín, renin, erythropoetin**

POUŽITÉ ZDROJE:

JELÍNEK, Jan; ZICHÁČEK, Vladimír. *Biologie pro gymnázia*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2000. ISBN 80-7182-107-1.

AUTOR NEUVEDEN. *estranky.cz* [online]. [cit. 18.8.2013]. Dostupný na WWW: <http://www.hormony.estranky.cz/fotoalbum/obrazova-priloha/nadledviny/>

AUTOR NEUVEDEN. *estranky.cz* [online]. [cit. 18.8.2013]. Dostupný na WWW: <http://www.hormony.estranky.cz/fotoalbum/obrazova-priloha/nadledviny>

AUTOR NEUVEDEN. *estranky.cz* [online]. [cit. 18.8.2013]. Dostupný na WWW: <http://www.hormony.estranky.cz/fotoalbum/obrazova-priloha/stitna-zlaza/obr-85.gif.html>

AUTOR NEUVEDEN. *ajurvedské-lazne.cz* [online]. [cit. 18.8.2013]. Dostupný na WWW: <http://ajurvedske-lazne.cz/?q=hypothalamus>

AUTOR NEUVEDEN. *endokrinní-systém.cz* [online]. [cit. 18.8.2013]. Dostupný na WWW: <http://www.endokrinni-system.cz/podvesek-mozkovy-hypofyza>

POUŽITÁ LITERATURA:

AUTOR NEUVEDEN. *endokrinní-systém.cz* [online]. [cit. 18.8.2013]. Dostupný na WWW:
<http://www.endokrinni-system.cz/hypothalamus>

AUTOR NEUVEDEN. *lightworker.cz* [online]. [cit. 18.8.2013]. Dostupný na WWW:
<http://www.lightworker.cz/Article.aspx?id=10131>

AUTOR NEUVEDEN. *zdravi4u.cz* [online]. [cit. 18.8.2013]. Dostupný na WWW:
<http://www.zdravi4u.cz/view.php?cisloclanku=2012102301>